

‘Ρωμαϊος: сборник статей к 60-летию проф. С. Б. Сорочана / Нартекс. Byzanti-na Ukrainensis. – Т. 2. – Харьков, 2013. – С. 116-131.

⁶⁴ ПСРЛ. – Т. 2. – Стб. 842-843. Про Холм доби князя Данила Романовича див.: Пуцько В. Г. Літописне оповідання про місто Холм / В. Г. Пуцько // Український історичний журнал. – 1997. – №1. – С. 115-121; Александрович В. С. Мистецтво Холма доби Данила Романовича / В. С. Александрович // Княжа доба. Історія і культура. – Вип. 1. – К., 2007. – С. 136-153; його ж. Холмське будівництво короля Данила Романовича. – С. 34-76.

⁶⁵ Грушевський М. Хронологія подій Галицько-Волинської літописи. – С. 41.

⁶⁶ ПСРЛ. – Т. 2. – Стб. 849; Krakowski C. Polska w walce z najazdami tatarskimi w XIII wieku / C. Krakowski. – Warszawa, 1956. – S. 187-196.

⁶⁷ ПСРЛ. – Т. 2. – Стб. 851.

⁶⁸ Там же. – Стб. 852. Про холмських воєвод Костянтина і Луку Івановича див.: Jusupović A. Elity ziemi halickiej i wołyńskiej w czasach Romanowiczów (1205–1269). Studium prozopograficzne. – Kraków, 2016. – S. 194-197.

⁶⁹ ПСРЛ. – Т. 2. – Стб. 862.

Oleksandr Holovko. Hill town in public-political development and spiritual and ideological life of Rus in the middle of XIII century. The article highlights the activities princes of Roman Mstislavovitch and his sons Danylo and Vasylo on the rise Zabuzhzhya important area in the development of Galicia-Volyn state association. Here on the eve of the Mongol invasion Danylo creates town that just after the invasion of hordes of Batu Khan is the center of the state of the prince. Holm town was an important economic and political center in middle of the thirteenth century. It plays an important role in the diplomatic life of Europe. From Holm connected with the history of the coronation of Prince Danylo Romanovich. The author considered the image of Holm place in the spiritual and ideological development of the South-West Russ.

Key words: Russ, Galicia and Volyn, Holm town, the state capital, coronation, secular and church construction, ideological life.

Отримано: 04.11.2016 р.

УДК 327(470+571)«176/18»

Сергій Олійник

СТАНОВЛЕННЯ ГАЛИЦЬКОГО НАПРЯМКУ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ (60-ТІ РР. XVIII – ПОЧАТОК XIX СТ.)

Сергій Олійник. Становлення галицького напрямку зовнішньої політики Російської імперії (60-ті роки XVIII – початок XIX ст.). Стаття

присвячена становленню галицького вектору зовнішньої політики Російської імперії, котрий відбувався у 60-х роках XVIII – початку XIX ст. Зазначено, що, не дивлячись на зростання наукового інтересу істориків до міжнародної політики, різних регіонів і держав як об'єктів зовнішньої політики Російської імперії у згаданий період, обрана для дослідження тема не отримала належного висвітлення в історичній науці.

Автор доводить, що галицький напрямок формувалася під впливом польського питання і був прив'язаний до певних подій: розділ Польщі, російсько-австрійська війна 1809 р., створення Тернопільського краю в складі Росії (1810–1815), Віденський конгрес.

Відмічається, що в зовнішньополітичному курсі Російської імперії 60-х років XVIII ст. – початку XIX ст. щодо Галичини характерним було прагнення до зростання свого впливу та симпатій у мешканців краю.

Приєднання регіону в тогочасних умовах міжнародних відносин могло відбуватися лише після воєнного конфлікту з Австрією, який не входив в плани Росії. Але сама ідея не відкидалася, і чекала лише слушного моменту.

Ключові слова: Галичина, Російська імперія, Австрія, Польща, Катерина II, Олександр I.

Сергей Олийнык. Становление галицийского направления внешней политики Российской империи (60-е года XVIII – начало XIX в). Стаття посвящена становлению галицийского вектора внешней политики Российской империи, которое происходило в 60-х годах XVIII – начала XIX в. Отмечено, что, несмотря на увеличение научного интереса историков к международной политике, разных регионов и государств как объектов внешней политики Российской империи в упомянутый период, выбранная для исследования тема не получила необходимого освещения в исторической науке.

Автор утверждает, что галицийское направление формировалось под влиянием польского вопроса и был привязан к определённым событиям: раздел Польши, российско-австрийская война 1809 г., создание Тернопольского края в составе России (1810–1815), Венский конгресс.

Отмечается, что во внешнеполитическом курсе Российской империи 60-х годов XVIII – начала XIX ст. в отношении Галиции характерным было стремление к росту своего влияния и симпатий у жителей края.

Присоединение региона в тогдашних условиях международных отношений могло состояться только после воєнного конфликта с Австрией, который не входил в планы России. Но сама идея не отбрасывалась, и ждала подходящего момента.

Ключевые слова: Галиция, Российская империя, Австрия, Польша, Екатерина II, Александр I.

Зовнішній політиці Російської імперії другої половини XVIII – початку XIX ст. присвячено значну кількість робіт, які дають можливість виділити

основні компоненти її європейського вектору, ключові події. Однак, аналіз цих публікацій засвідчує, за окремими винятками¹, здебільшого ігнорування галицької складової такої політики, або в кращому випадку констатацію тих чи інших фактів. Це стосується видань XIX – початку XX ст.², радянського часу³, зарубіжних⁴ і вітчизняних авторів⁵. З огляду на це автор робить спробу, опираючись на документальні видання та науковий доробок істориків, з'ясувати процес становлення галицького напрямку зовнішньої політики Російської імперії.

Прийшовши до влади в 1762 році російська імператриця Катерина II головним принципом російської дипломатії проголосила проведення самостійної, орієнтованої на державні інтереси політики в зовнішніх справах⁶. Це стало основою для появи панінської системи «Північного акорду (системи)». Саме тоді, виходячи з специфіки взаємин Петербургу з Берліном і Віднем (гармонізація або динамічний баланс), було визначено логіку розвитку ситуації в польських справах. Щоправда серед цього трикутника саме Росії у ньому (ще з часів Петра I) належав статус гаранта польського державного устрою, та переважні позиції в Речі Посполитій.

У цей же час, в контексті польського питання, починають вимальовуватися перші прояви становлення галицького вектору зовнішньої політики Російської імперії.

У серпні 1764 року рескриптом імператриці новим російським послом у Варшаві призначено Г. Кейзерлінга. Аналіз його змісту дає підстави, з огляду на попередню російську історію (послідовна реалізація ідеї «об'єднання колишніх земель Київської Русі навколо Москви»), стверджувати, з певними застереженнями, про ймовірність у документі звернення уваги Катерини II до Галичини. Адже наголос у ньому на особливі намагання щодо відновлення в Речі Посполитій «руської партії» через звернення уваги на старих доброзичливців Росії⁷, не міг не стосуватися галицького регіону. Адже, на переконання російської сторони, цілком реально тут мала місце наявність прихильників Понятовського як головного кандидата на польський престол від Росії. Окрім цього, дипломат отримав наказ як найактивніше використати на користь імперії Романових численні скарги православних на переслідування з боку польської влади.

Діяльність російської сторони по захисту православних, т. зв. дисидентське питання, слугувала чудовим інструментом втручання імперії у внутрішні справи Речі Посполитої. У подальшому воно неодноразово ставилося на порядок денний. Дисидентська справа, хоч і не в такій мірі як на Правобережжі, але мала відношення й до Галичини. Попри те, що дисидентство галицькому краю і було, з огляду на масовий перехід православних до уніатства, приречено на провал, але воно залишалося, з огляду на наявність там православного монашества зі своїм головним осередком в Манявському скиту, приводом до пильної уваги та певним інструментом російського впливу в регіоні⁸.

Сприяння зміцнення позицій Росії в галицькому регіоні мали і числен-

ні випадки перебування тут її військових підрозділів, які впродовж 60-70-х років XVIII ст. неодноразово вели збройну боротьбу з противниками проросійської партії в Речі Посполитій⁹. Ще в 1767 році до Львова було направлено війська генерала П. Кречетнікова, котрий під приводом забезпечення правопорядку в регіоні, мав сформувати сприятливий ґрунт для його приєднання до володінь династії Романових. У світлі останнього він отримав наказ увійти в довіру до графині Косовської (уродженої Понятовської), що підтримувала дружні стосунки з російським послом у Варшаві М. Паніним, і притримувалася проросійської орієнтації¹⁰. У тому ж році у Львові урочисто відсвяткували день народження російської імператриці. В дійстві брали участь члени львівського магістрату, єпископи та кращі люди міста¹¹. Посиленню російського впливу мали слугувати і бойові дії проти Барської конфедерації в галицькому регіоні. З 1769 року в Львові стояла російська залога, яка не дала конфедератам цього ж і наступного років здобути місто. Проте можливість приєднання Галичини до складу Російської імперії прийшлося відтермінувати.

У ході дипломатичних перемовин Берліну і Петербургу визріла ідея розподілу Речі Посполитої, як засобу її умиротворення. А з огляду на те, що майбутні територіальні здобутки викликали б глибоке невдоволення у Австрії, логічним кроком стало долучення до поділу Відня. У той же час, російська сторона, розуміючи невідворотність майбутнього приросту територій Австрії за рахунок Речі Посполитої, пильно стежила за зростанням апетитів імперії Габсбургів¹². Піднімалося питання навіть про виключення Львова з австрійської частки¹³. В Петербурзі восени 1771 р. навіть вважали можливим військовий конфлікт з Австрією¹⁴. У ході дипломатичної боротьби Російська імперія неохоче погодилася на поступки Австрії Львова і Східної Галичини.

У 1772 року було підписано російсько-австрійську конвенцію. І навіть після того, як Галичина увійшла до складу Австрійської імперії, в Петербурзі продовжували тримати в полі зору регіон, і події які розвивалися довкола нього.

По завершенні другого поділу Речі Посполитої та з початком повстання Т. Костюшка 1794 року галицький край знову став об'єктом уваги російської влади. Розуміючи всю загрозу повстання поляків та їх вагоме місце в Галичині, російська дипломатія звернулася до Австрії з проханням прийняти міри щодо недопущення поширення повстання в Галичину чи перетворення цієї провінції в прихисток для повстанців. А тому було заявлено про готовність направити за вимогою Відня в регіон російські війська¹⁵.

Попри те, що Галичина залишилася єдиним регіоном колишньої Київської Русі, який не вдалося приєднати внаслідок поділів Речі Посполитої, Катерина II не відкидала можливості виправити ситуацію. Так, в одній із своїх записок до статс-секретаря А. Храповицького у 1793 році вона писала, що «з часом потрібно обміняти у австрійського імператора Галичину, так як вона йому зовсім недоречна»¹⁶. В унісон з російською імператрицею заяву робили і її піддані. Так, наприклад, під час третього поділу Польщі генерал Тутольмін у своїй декларації, підписаній 18 липня 1795 року, що землі Галичини і Волині,

котрі зайняла Австрія, колись належали «російській державі»¹⁷. Щоправда, враховуючи тогочасні політичні реалії, долучення Галичини до складу Російської імперії виглядало як довгострокова перспектива.

Олександр I, як і його попередника тримав у полі зору Галичину. З утворенням у 1807 року герцогства Варшавського галицький чинник знову став предметом посиленої уваги з боку російської влади. Олександр Павлович намагався зробити все, щоб не допустити передачі навіть незначної частини Галичини до складу герцогства Варшавського. Він сам висловлював можливість об'єднання польських земель під скіпетром Романових. 16 квітня 1809 року про свою позицію у цьому питанні Олександр I чітко поінформував французького посла Коленкура¹⁸.

У березні 1809 року розпочалася війна між Австрією та Францією. Олександр I, згідно умов Тільзітського миру, змушений був розпочати виконання союзницьких зобов'язань. Попри те, що на кордоні з Австрією знаходився потужний військовий контингент (70 тис. осіб), російський імператор не поспішав із вступом у війну. В його плани не входив розгром Австрії¹⁹. Воєнні дії велися неквапливо, і лише 15 липня російська армія здобула Краків²⁰.

Ще перед початком воєнних дій Олександр I особисто віддав розпорядження головнокомандуючому не кривдити місцевих жителів й прикладати зусилля для привернення їх на бік Росії. У документі також наголошувалось на необхідності використання всіх можливостей, які з'являться, для того, щоб вселити в місцевих жителів думку, що діючи проти Австрії, Росія бажає забезпечити їх безпеку²¹. У свою чергу С. Голіцин запевнив Олександра I, що привернення на сторону Росії населення Галичини шляхом покращення їх становища і «корисних переконань» буде предметом його постійних турбот²². Ще одним фактом, який свідчить про вагомість галицького питання для Російської імперії, може слугувати те, що командири трьох дивізій отримали по 400 друкованих прокламацій до населення краю, в яких, від імені головнокомандуючого російської армії в Галичині, заявлялось, що Росія не являється їх ворогом, вона буде забезпечувати особисту безпеку і недоторканість власності місцевих жителів²³. Якщо брати до уваги вказані факти, пов'язані із підготовкою до війни, та згадку Шильдера про зародження під час Ерфуртської наради 1809 року у російського імператора ідеї розширення кордонів до Карпат, можна зробити припущення про існування у Олександра I далекоглядних планів щодо Галичини, навіть до приєднання регіону до Російської імперії²⁴.

У ході війни російські війська увійшли до Львова. Російський імператор наказав С. Голіцину активно впроваджувати на зайнятій території російську адміністрацію. До цього процесу планувалося залучати надійних галичан, а у випадку їх відсутності, ставити на адміністративні посади росіян²⁵. Звістки про наявність підтримки з боку частини галичан підсилювали у Олександра I правильність своїх дій. У разі прихильного ставлення поляків до росіян, навіть визріла ідея включити герцогство Варшавське та князівство Галицьке в об'єднане Королівство Польське до складу Російської імперії²⁶. Водночас російсь-

ка сторона намагалася маніпулювати галицьким питанням у взаєминах з Францією²⁷.

14 жовтня 1809 року між Австрією і Францією було підписано Шенбурнську мирну угоду, в якій була стаття, згідно якої Росія отримувала частину Східної Галичини, але без м. Броди з населенням у 400 тис. чоловік²⁸. Проте з огляду на те, що герцогство Варшавське отримало більшу частину Галичини (Західну) (що створювало передумови для відновлення Польського королівства), договір став серйозним ударом по амбіціям Олександра I, котрий згідно обіцянки Наполеона сподівався на включення до складу Росії території по р. Сян та Львова²⁹. Окрім того російські війська на той час контролювали значно більшу територію ніж ту, яку мала отримати Росія³⁰.

Відповідно до Шенбурнської угоди наприкінці жовтня 1809 року було сформовано комісії по передачі Росії частини Галичини. Головним уповноваженим з розмежування кордону з Австрією було призначено С. Голіцина³¹. З огляду на прийняті рішення російські війська у грудні 1809 року залишили Львів і передислокувалися до Тернопільського та Заліщанського округів³².

Процес передачі земель проходив у складних умовах. Австрійська сторона не хотіла віддавати росіянам Залозці, де знаходилася велика суконна фабрика та прагнула передати Росії якнайменше населення. При обрахунках загальної кількості населення виникли труднощі. В інструкціях С. Голіцину, які надходили від Олександра I та М. Румянцева (міністра закордонних справ Росії), наказувалося зробити все, щоб до складу Росії перейшли Тернопільський, Заліщицький, Чернівецький і Станіславівський район³³. Однак при обрахунках 400 тис. населення виявилось, що претензії Росії значно перевищують встановлену квоту населення. Тому врешті-решт до Росії відійшли Тернопільський та Заліщицький округи. Визначену квоту заповнили за рахунок частини Золочівського округу³⁴ (але реально, як показала ревізія населення, до цієї суми не вистачало 80 тис. осіб³⁵). Врешті, у березні 1810 р. було підписано демаркаційну угоду. Обмін ратифікаційними грамотами відбувся 11 квітня 1810 року у Львові³⁶. Логічним завершенням процесу стала поява 29 квітня цього ж року Маніфесту Олександра I, в якому оголошувалось приєднання частини Галичини до Росії³⁷. Однак, акт формальної передачі цих земель відбувся лише в червні цього ж року.

3 квітня 1810 року керівництво новоприєднаним краєм, згідно розпорядження Олександра Павловича, було доручено колишньому керівнику Білостоцької області, сенатору і таємному раднику І. Тельсу³⁸. На 29 липня було призначено урочистий акт присяги на вірність Олександрю I. Приєднана територія отримала офіційну назву «Тернопільський край». Планувалося, що ця назва буде мати тимчасовий статус до перетворення краю на зразок російської губернії³⁹.

Нова влада прагнула стимулювати економічний розвиток краю, покращити розвиток сільського господарства, поліпшити товарообіг між містом і селом. Крім того, було дозволено переводити до Тернопільщини без оплати

мита сіль, дерево, будівельні матеріали за умови використання їх на потреби населення краю. У той же час, будівництво військової лікарні, резиденції І. Тельса, державних конюшень здійснювалося за рахунок державних асигнувань⁴⁰.

Територіальний приріст за рахунок «Тернопільського краю» відкривав можливості для подальшого росту за рахунок Галичини. Тому важливого значення набувало зростання прихильності місцевого населення до російської влади. Показовим у цьому плані вважаємо освітню політику, що проводилася на теренах приєднаного краю. Так, наприклад, новою владою було відновлено роботу збаражської гімназії, закритої австрійською владою у 1805 році. Поряд із цим продовжували функціонувати існуючі школи. Значну частку вчителів та учнів складали українці. Відсоток українців у гімназії був настільки високим, що ні одна із гімназій в Галичині не могла із ним зрівнятися⁴¹. Безумовно, така освітня політика сприяла зростанню проросійських симпатій.

Ще одним важливим моментом став прийом на проживання у «Тернопільському краю» втікачів із Галичини. Всі вони, після прийняття присяги на вірність Росії, вважалися постійними її жителями та отримували російські паспорти. Зростанню симпатій до Російської імперії мала слугувати й податкова політика (заборона збору податків з населення краю до тих пір, поки не буде точних даних про зібрані австрійцями податки; відмова від встановлення нових податків; залишення у силі введених австрійцями податків; зменшення розміру податків)⁴².

Як показали події 1812 року, така політика, направлена на покращення становище населення «Тернопільського краю», сприяла зростанню іміджу та симпатій Росії у країн, що підтверджував запис добровольців у російську армію⁴³.

Проте перебування «Тернопільського краю» під владою Російської імперії виявилось нетривалим. З початком роботи Віденського конгресу російська сторона на 1815 рік отримала можливість долучити до свого складу герцогство Варшавське. Однак реалізація цього кроку вимагала поступок Пруссії та Австрії. І «розмінною монетою» став «Тернопільський край». Проте лише 26 грудня 1826 року, згідно 38 статті рішення Віденського конгресу, було підписано демаркаційну конвенцію між Росією та Австрією щодо кордонів між Царством Польським та Галичиною, а 10 липня 1829 року – заключний демаркаційний акт між Австрією та Росією, укладений у Радзивілові⁴⁴.

Галицьке питання в зовнішній політиці Олександра I ще раз відобразилося в 1811 року, і знову в контексті польської проблеми. Російський самодержець не переставав побоюватися факту профранцузької польської держави. А тому, на його думку, поляки у разі спільних дій проти французів могли сподіватись на приєднання до їх королівства Галичини. У той же час, наголосивши на необхідності зважати на думку Австрії, Олександр Павлович вказав, що ним вирішено запропонувати Австрії обміняти Галичину на Валахію та Молдавію⁴⁵. Щоправда такий варіант дій не отримав продовження.

Наступні появи Галичини в об'єктиві зовнішньої політики вже миколаївської Росії пов'язані такими важливими подіями як польське повстання 1830–1831 років, краківське повстання 1846 року та революція 1848–1849 років.

Таким чином, за часів правління російської імператриці Катерини II, в контексті європейської зовнішньої політики, а саме польського напрямку, було розпочато становлення галицького вектору. Олександр I постійно тримав у полі зору становище в Галичині і події навколо неї. Певний час територія краю була в центрі взаємин російської сторони з французькою та австрійською. За тогочасних обставин реалізувати ідею включення Галичини до Росії не було змоги, а тому вона відкладалася на перспективу.

Примітки

¹ Гошко Ю. Г. Тернопільщина в складі Росії (1810–1815 рр.). Доповідь на засіданні науково-методичної ради / Ю. Г. Гошко. – Львів: Обл. друкарня, 1957. – 31 с.; Leszczyński J. Rządy Rosyjskie w kraju Tarnopolskim / J. Leszczyński. – Krakow-Warszawa: Druk W. L. Anczyca i spółki, 1903. – 271 s.; Олійник С. В. Галичина в зовнішній політиці Олександра I / С. В. Олійник // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2011. – Т. 21: На пошану професора О. М. Завальнюка. – С. 501-508; Його ж. Галичина в зовнішній політиці Російської імперії першої половини XIX ст. // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки / [редкол.: А. Г. Філінюк (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. – Вип. 8: До 25-річчя створення кафедри історії України. – С. 477-487.

² Бильбасов В. А. История Екатерины II. В 2 т. / В. А. Бильбасов. – Т. 2. – Берлин, 1900. – 831 с.; Чечулин Н. Д. Внешняя политика России в начале царствования Екатерины II. 1762–1774 гг. / Н.Д. Чечулин. – СПб., 1896. – 495 с.

³ Киняпина Н. С. Внешняя политика России первой половины XIX в. / Н. С. Киняпина. – М.: Высшая школа, 1963. – 288 с.

⁴ Айрапетов О. Внешняя политика Российской империи (1801–1914) / О. Айрапетов. – М.: Европа, 2006. – 672 с.; Виноградов В. Н. Дипломатия Екатерины Великой / В. Н. Виноградов // Новая и новейшая история. – 2001. – №.6. – С. 109-136.; Западные окраины Российской империи. Под ред. А. И. Миллера и М. Д. Долбилова. – М.: Новое литературное обозрение, 2006. – 608 с.; История внешней политики России XVIII век (От Северной войны до войн России против Наполеона) / [Отв. ред. Г. А. Санин]. – М.: Международные отношения, 1998. – 304 с.

⁵ Литвин В. М. Історія України (у 3-х томах). – Т. 2. Кінець XVIII – початок XX ст. / В. М. Литвин. – К.: Альтернативи, 2005. – 760 с.

⁶ Стегний В. П. Первый раздел Польши и российская дипломатия / В. П. Стегний // Новая и Новейшая история. – 2001. – №1. – С. 153.

⁷ Проект Рескрипта действительному тайному советнику графу Кейзер-

лінгу // Сборник императорского российского исторического общества. – Спб., 1885. – Т. 48. – С. 59-66.

⁸ Олійник С. В. Релігійний фактор у галицькому напрямку зовнішньої політики Росії 1686–1917 років / С. В. Олійник // Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки / [редкол.: В. С. Степанков (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2010. – Вип. 3: До 20-річчя кафедри історії України. – С. 141-142.

⁹ Петрушевич А. С. Сводная Галицко-русская летопись с 1700 до конца августа 1772 года. Ч. 1. / А. С. Петрушевич. – Львов: Тип. Ставропигийского ин-та, 1887. – С. 246-307.

¹⁰ Письма к генерал-майору м кавалеру Петру Никитичу Кречетникову, во время пребывания его с корпусом русских войск в Польше 1767 и 1768 года и губернаторства его в Астрахани. Издал О. Бодянский. – М., 1863. – С.8.

¹¹ Журнал генерал-майора и кавалера Петра Никитича Кречетникова, главного командира корпуса ее Императорского Величества, Императрицы Всероссийской, о движении и военных действиях в Польше в 1767 и 1768 годах. Издал О. Бодянский. – М., 1863. – С. 75.

¹² Стегний В. П. Первый раздел Польши и российская дипломатия. – №2. – С.117.

¹³ Стегний В. П. Разделы Польши и дипломатия Екатерины II. 1772. 1793. 1795. / В. П. Стегний. – М.: Международные отношения, 2002. – С. 148.

¹⁴ Там само. – С. 140.

¹⁵ Там само. – С. 349.

¹⁶ Храповицкий А. В. Памятные записки А. В. Храповицкого, статс-секретаря императрицы Екатерины второй / А. В. Храповицкий. – М., 1862. – С. 286.

¹⁷ Лозинський М. Галичина в життю України. – Відень, 1916. – С. 31.

¹⁸ Внешняя политика России XIX и начала XX века. Документы Российского министерства иностранных дел. Серия первая. 1801–1815. – М.: Гос. изд-во полит. л-ры, 1967. – Т. 5. – С. 25.

¹⁹ Шильдер Н. К. Император Александр I. Его жизнь и царствование. В 4 т. / Н. К. Шильдер. – СПб.: Издание А. С. Суворина, 1867. – Т. 2. – С. 240.

²⁰ Богданович М. И. История царствования императора Александра I и Россия его времени в 6 т. / М. И. Богданович М. И. – Спб.: Типография Ф. Сушинского, 1869. – Т. 2. – С. 439.

²¹ Внешняя политика России XIX и начала XX века. – Т. 5. – С. 43.

²² Там само. – С. 655.

²³ Там само.

²⁴ Олійник С. В. Галичина в зовнішній політиці Олександра I. – С. 502-503.

²⁵ Внешняя политика России XIX и начала XX века. – Т. 5. – С. 103.

²⁶ Богданович М. И. Вказана праця. – С. 446-447.

²⁷ Олійник С. В. Галичина в зовнішній політиці Олександра I. – С. 504-505.

- ²⁸ Внешняя политика России XIX и начала XX века. – Т. 5. – С. 291.
- ²⁹ Там само. – С. 679.
- ³⁰ Троицкий Н. А. Александр I и Наполеон / Н. А. Троицкий. – М.: Высшая школа, 1994. – С. 143.
- ³¹ Внешняя политика России XIX и начала XX века. – Т.5. – С. 288-289.
- ³² Там само. – С. 681, 688.
- ³³ Там само. – С. 291, 681.
- ³⁴ Там само. – С. 681.
- ³⁵ Leszczyński J. Rządy Rosyjskie w kraju Tarnopolskim / J. Leszczyński. – Krakow-Warszawa : Druk W.L. Anczyca i spółki, 1903. – S. 48.
- ³⁶ Гошко Ю. Г. Тернопільщина в складі Росії (1810–1815 рр.). Доповідь на засіданні науково-методичної ради / Ю. Г. Гошко. – Львів: Обл. друкарня, 1957. – С. 7.
- ³⁷ Полное собрание законов Российской империи– I. – Т. XXXI. – 1810–1811. – Спб.: Типография II Отделения Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. – С. 134-135.
- ³⁸ Leszczyński J. Rządy Rosyjskie w kraju Tarnopolskim. – S. 61.
- ³⁹ Гошко Ю.Г. Вказана праця. – С. 14.
- ⁴⁰ Там само. – С. 7, 21-22.
- ⁴¹ Там само. – С. 24-25.
- ⁴² Там само. – С. 28.
- ⁴³ Там само. – С. 26.
- ⁴⁴ Мартенс Ф. Собрание трактатов и конвенций заключенных Россией с иностранными дворами. По поручению министерства иностранных дел / Ф. Мартенс. – Спб.: Тип. Мин-ва путей сообщения, 1978. – Т.4. – Ч. 1. – С. 399.
- ⁴⁵ Внешняя политика России XIX и начала XX века. – Т.6. – С. 57.

Sergiy Oliynyk. Formation Galician direction of foreign policy of the Russian Empire in the 60 years of XVIII – early XIX century. *The article is devoted to the formation of Galician vector foreign policy of the Russian Empire, which took place in the 60 years of XVIII – early XIX century. Chosen for research item wasn't ascertained enough in historical science, in spite of increase of historians scientific interest to international policy, different regions and states as an objects of Russian Empire external policy in mentioned period.*

Author stressed, that galitskiy vector of Russian foreign policy course wasn't extracted in separate direction and permanently existed in tight connections with some others and was fastened to peculiar events among which distinguish formation of Warsaw dukedom in 1807, Russian-Austrian war in 1809, establishment of Ternopil region in borders of Russia (1810–1815), Vienne Congress.

For external policy course of Russian Empire in the 60 years of XVIII – early XIX century were typical aspirations to increase of its own impact and sympathies of regional citizens.

Connection of region in that time conditions of foreign relations could take place only after military conflict with Austria, which wasn't planned by Russia. Nevertheless,

such idea wasn't rejected and waited for a better moment.

Key words: Galichina, Russian Empire, Austria, Poland, Catherine II, Alexander I.

Отримано: 20.10.2016 р.

УДК 001(477)(092):378.4(438) «1925-1932»

Сергій Копилов

ІВАН ОГІЄНКО У ВАРШАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ: МІЖ ПОЛІТИКОЮ, ДИДАКТИКОЮ І НАУКОВИМИ СТУДІЯМИ (1925–1932 РР.)

Сергій Копилов. Іван Огієнко у Варшавському університеті: між політикою, дидактикою і науковими студіями (1925–1932 рр.). У статті проаналізовано науково-педагогічну діяльність фундатора і першого ректора Кам'янець-Подільського державного українського університету Івана Огієнка у Варшавському університеті упродовж середини 1920-х – початку 1930-х рр. З'ясовано складні політичні, організаційні й психологічні умови його праці у відділі православної теології навчального закладу.

Ключові слова: *учені-емігранти, Варшавський університет, І. Огієнко, наукові студії, педагогічна діяльність.*

Сергей Копылов. Иван Огиенко в Варшавском университете: между политикой, дидактикой и научными студиями (1925–1932 гг.). В статье анализируется научно-педагогическая деятельность фундатора и первого ректора Каменец-Подольского государственного украинского университета Ивана Огиенко в Варшавском университете на протяжении середины 1920-х - начала 1930-х гг. Определено сложные политические, организационные и психологические условия его работы в отделении православной теологии учебного заведения.

Ключевые слова: *ученые эмигранты, Варшавский университет, И. Огиенко, научные студии, педагогическая деятельность.*

Життя та діяльність видатного українського політичного і церковного діяча, ученого-лінгвіста, фундатора і першого ректора Кам'янець-Подільського державного українського університету (далі – КПДУУ), Івана Огієнка (1882–1972) знайшли належне висвітлення у працях вітчизняних (О. Завальнюк, В. Ляхоцький, З. Тіменник, І. Тюрменко та ін.) і зарубіжних (О. Герус, В. Дитель, А. Нестеренко та ін.) дослідників. Зауважимо, що молододослідженими залишаються окремі періоди його життя в еміграції, зокрема львівський і варшавський, що характеризувалися новими рисами його педагогічної діяльності й наукових зацікавлень. Предметом даної статті є наукові студії й викладацька діяльність ученого у відділі православної теології Варшавського університету в